

Tomasz WOJTASZEK, Janusz MROCZKA

UL. B. PRUSA 53/55, 53-307, WROCŁAW, (POLITECHNIKA WROCŁAWSKA, KMEIF)

Analiza częstotliwościowa sygnału trójwiązkowego anemometru dopplerowskiego

Mgr inż. Tomasz WOJTASZEK

Tomasz Wojtaszek jest absolwentem Wydziału Elektroniki Politechniki Wrocławskiej. Obecnie pracuje jako asystent w Katedrze Metrologii Elektronicznej i Fotonicznej. Problematyka jego rozprawy doktorskiej dotyczy zagadnień związanych z modelowaniem anemometrów laserowych w pomiarach właściwości ośrodków wielofazowych.

e-mail: tomasz.wojtaszek@pwr.wroc.pl

Streszczenie

Niniejszy artykuł przedstawia ideę pomiaru położenia przemieszczającej się cząstki wzdłuż osi optycznej planarnego laserowego anemometru trójwiązkowego. Przedstawiona funkcja R pozwala określić zadaną rozdzielczością położenie badanej cząstki. Przedstawiono analityczną postać funkcji R będącej ilorazem amplitud prążków widma amplitudowego oraz dokonano porównania przypadku idealnego odwzorowania z przypadkiem rzeczywistym – wynikającym z parametrów wiązki oświetlającej.

Słowa kluczowe: anemometria laserowa trójwiązkowa, modelowanie, rozproszenie światła, pomiar pozycji cząstki, pomiar trajektorii cząstki

Frequency Analysis of a Signal From Three Beam Doppler Anemometer

Abstract

The paper presents an idea of a position measurement of a particle moving along the optical axis of a three beam planar laser Doppler anemometer. Position of a particle is determined with specified precision by the ratio R of frequency spectrum components. Analytical form of R and its properties are investigated. Comparison between an ideal form of R function and real – improved version are presented.

Keywords: three beam phase Doppler system, light scattering, particle sizing, particle position

1. Wstęp

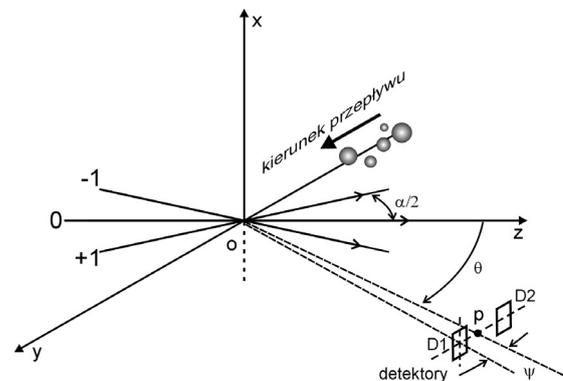
Dwuwiązkowe systemy laserowych anemometrów wykorzystywane są do pomiarów prędkości cząstek i morfologii ośrodków wielofazowych. Pomiar prędkości cząstki odbywa się metodą bezkontaktową w momencie jej interakcji z przestrzenią pomiarową utworzoną w wyniku interferencji przecinających się wiązek spójnego światła laserowego. Powstający obszar interferencyjny ma postać równoległych prążków. Jeżeli cząstka będzie się przemieszczać wzdłuż prążków anemometr nie dostarczy poprawnego sygnału zawierającego informację o jej prędkości. Metodą uwrażliwienia anemometru na cząstki poruszające się wzdłuż osi optycznej anemometru jest dodanie trzeciej leżącej w tej samej płaszczyźnie wiązki światła spójnego (rysunek 1) [1,2]. Rezultat ten można osiągnąć stosując obrotową transmisyjną siatkę dyfrakcyjną lub modulator akustooptyczny pracujący w trybie Ramana – Nath'a. Obserwowane amplitudowe widmo częstotliwościowe składa się m.in. z dwóch istotnych składników, których amplitudy i częstotliwości zawierają informację zarówno o odpowiedniej składowej prędkości cząstki

Prof. dr hab. inż. Janusz MROCZKA

Kierownik Katedry Metrologii Elektronicznej i Fotonicznej Politechniki Wrocławskiej. Zajmuje się metodologią obserwacji i eksperymentu, algorytmizacją problemu odwrotnego, modelowaniem matematycznym pól fizycznych, analizą spektralną i polaryzacyjną promieniowania rozproszonego, reprezentacjami czasowo-częstotliwościowymi w przetwarzaniu danych.

e-mail: janusz.mroczka@pwr.wroc.pl

Rys. 1. Geometria układu anemometru trójwiązkowego – układ planarny. Oznaczenia -1, 0, +1 indeksują wiązki laserowe tworzące w przecięciu objętość roboczą.

Fig. 1. Geometry of the three beam Doppler system – planar setup. Symbols -1, 0, +1 characterize intersecting laser beams creating measurement volume.

2. Symulacja rzeczywistego sygnału pomiarowego

Idealny sygnał dopplerowski $g(t)$ w dziedzinie czasu jest uśredniany przez detektor. Opisany może być poniższą zależnością:

$$g(t) = \langle I_s(r, \theta, \varphi, t) \rangle = P_{3w} \{1 + V_{3w} \cos(2\pi f_1 t + \Phi_{3w})\} + P_{2w} \{1 + V_{2w} \cos(2\pi f_2 t + \Phi_{2w})\} \quad (1)$$

gdzie:

$$P_{3w} = \frac{k}{4\pi\nu\mu_0} \left\langle \frac{1}{2} |E_{s\theta}^{-1}|^2 + \frac{1}{2} |E_{s\theta}^{+1}|^2 + |E_{s\theta}^0|^2 \right\rangle_{\Omega} \quad (2)$$

$$\langle H_{3w} \rangle_{\Omega} = \left\langle E_{s\theta}^{+1} (E_{s\theta}^0)^* + E_{s\theta}^{-1} (E_{s\theta}^0)^* \right\rangle_{\Omega} \quad (3)$$

$$V_{3w} = \frac{2|\langle H_{3w} \rangle_{\Omega}|}{P_{3w}} \quad (4)$$

$$\Phi_{3w} = \text{atan} \left(-\frac{\text{Im} \left\langle \left\langle H_{3w} \right\rangle_{\Omega} \right\rangle}{\text{Re} \left\langle \left\langle H_{3w} \right\rangle_{\Omega} \right\rangle} \right) \quad (5)$$

$$P_{2w} = \frac{k}{4\pi\nu\mu_0} \left\langle \frac{1}{2} |E_{s\theta}^{-1}|^2 + \frac{1}{2} |E_{s\theta}^{+1}|^2 \right\rangle_{\Omega} \quad (6)$$

$$\langle H_{2w} \rangle_{\Omega} = \left\langle E_{s\theta}^{+1} (E_{s\theta}^{-1})^* \right\rangle_{\Omega} \quad (7)$$

$$V_{2w} = \frac{2 \left| \langle H_{2w} \rangle_{\Omega} \right|}{P_{2w}} \quad (8)$$

$$\Phi_{2w} = \text{atan} \left(-\frac{\text{Im} \left\langle \left\langle H_{2w} \right\rangle_{\Omega} \right\rangle}{\text{Re} \left\langle \left\langle H_{2w} \right\rangle_{\Omega} \right\rangle} \right) \quad (9)$$

gdzie: $\langle \rangle_{\Omega}$ - jest operatorem całkowania po powierzchni Ω detektora, $E_{s\theta}^0$, $E_{s\theta}^{+1}$, $E_{s\theta}^{-1}$ - są zespolonymi amplitudami sygnałów pochodzących z procesu rozproszenia promieniowania na cząstce. Indeksy $+1$, 0 , -1 dotyczą poszczególnych wiązek tworzących objętość pomiarową. Indeks dolny $s\theta$ oznacza, że pod uwagę wzięta jest tylko składowa obowiązująca dla układu planarnego, w którym detektory oraz wektor polaryzacji elektrycznej pola padającego są w jednej płaszczyźnie - yz (tj. gdy $\varphi = \pi/2$), f_1 , f_2 - częstotliwości środkowe prążków amplitudowego widma dopplerowskiego. Całki liczone są numerycznie metodą Simpsona.

Aby sprawdzić zachowanie się systemu w przypadku obecności zakłóceń wprowadzono dodatkowy składnik zakłócający w postaci szumu $n(t)$. Stąd rzeczywisty sygnał $s(t)$ zawiera dwa składniki:

$$s(t) = g(t) + n(t) \quad (10)$$

gdzie: $n(t)$ jest szumem o amplitudzie opisywanej funkcją gęstości dla rozkładu normalnego:

$$P(n) = \frac{1}{\sigma_n \sqrt{2\pi}} \exp \left(-\frac{(n - \mu)^2}{2\sigma_n^2} \right) \quad (11)$$

gdzie: σ_n^2 jest wariancją wartości amplitudy $n(t)$, natomiast μ - wartością średnią. Przyjęto, iż wartość średnia równa jest zero.

Korzystając z analizy modelu Kogelnik'a [4] zauważono, iż rozkład natężenia wzdłuż osi y jest funkcją Gaussa, co można wykorzystać do zdefiniowania widma amplitudowego sygnału dopplerowskiego.

W symulacjach uwzględniono poruszające się cząstki, których trajektorie są równoległe do osi y systemu. Założono również, iż symulowana cząstka będzie się poruszać ruchem jednostajnym z prędkością: $v_y = y(t)/t$, $z = 0$. Sygnał $g(y, z, t)$ jest proporcjonalny do:

$$g(y, z, t) \sim 2E_0^2 \exp \left[-2 \left(\frac{y}{\omega_0} \right)^2 \right] \cdot \left(\frac{3}{2} + \cos(2\pi f_2 t) + \cos(2\pi f_1 t) \cos(bz) \right) \quad (12)$$

gdzie:

$$f_1 = f_s - \frac{v_y}{\lambda} \sin(\alpha/2), \quad (13)$$

$$f_2 = 2 \left(f_s - \frac{v_y}{\lambda} \sin(\alpha/2) \right) \quad (14)$$

$$b = k \left(1 - \cos \alpha/2 \right) \quad (15)$$

λ - jest długością fali wiązki oświetlającej, E_0 - jest wartością stałą amplitudy pola padającego przy uwzględnieniu, iż natężenia wszystkich wiązek tworzących objętość pomiarową są sobie równe, ω_0 - jest promieniem przewężenia wiązki Gaussa, f_s - to przesunięcie częstotliwości wiązki $+1$ względem -1 uzyskane za pomocą modulatora akustooptycznego lub siatki dyfrakcyjnej, umożliwiające pomiar zwrotu wektora prędkości cząstki poruszającej się wzdłuż osi y . Wiązka rzędu 0 nie jest przesuwana częstotliwościowo [3].

Widmo amplitudowe transformaty Fourier'a sygnału dopplerowskiego (12) jest następujące:

$$|G(f)| = 3G_i(f)\delta(0) + G_i(f - f_1)\delta(f - f_1) + 2G_i(f - f_2)\delta(f - f_2) \cos(bz) \quad (16)$$

$$|G_i(f)| = \left| \frac{E_0^2 \sqrt{2\pi} \omega_0}{2 v_y} e^{-\frac{1}{2} \left(\frac{\pi \omega_0 f}{v_y} \right)^2} \right| \quad (17)$$

gdzie: $\delta(f)$ - jest delta Dirac'a.

Widmo (16) składa się ze składowej dla $f = 0$ nie branej pod uwagę przy analizie oraz z prążków częstotliwościowych umiejscowionych przy częstotliwościach f_1 i f_2 . Położenie prążka f_1 i maksimum jego amplitudy nie jest zależne od pozycji cząstki względem osi z , co może być wykorzystane jako amplituda odniesienia. Maksimum amplitudy prążka f_2 jest uzależnione od pozycji cząstki, co można wykorzystać do pomiaru jej położenia względem osi z . Szerokość prążków określona jest funkcją (17).

3. Metoda pomiaru położenia cząstki – przypadek idealny

Uwzględniając powyższe cechy widma sygnału zaproponowano funkcję $R(z)$, która jest ilorazem amplitud odpowiednich prążków widma (16). Podstawiając częstotliwości środkowe prążków f_1 , f_2 a następnie dzieląc obliczone dla nich widma $G(f_1)$, $G(f_2)$ przez siebie otrzymuje się relację:

$$R(z) = \frac{\max(G(f_2))}{\max(G(f_1))} = 2 |\cos(bz)| \quad (18)$$

Wyprowadzając funkcję odwrotną do powyższej można zdefiniować ogólne wyrażenie określające położenie cząstki względem osi z :

$$z_{\text{pomiar}}(z) = \frac{1}{b} \text{acos} \left(\frac{1}{A} R(z) \pm n\pi \right) \quad (19)$$

gdzie: $A = 2$ (dla przypadku równych natężeń wszystkich wiązek oświetlających), n – liczba naturalna.

Pojawiająca się w równaniu okresowość ogranicza zakres analizy pozycji cząstki do wartości:

$$z \in \left[-n\pi b^{-1}, n\pi b^{-1} \right]. \quad (20)$$

Jeśli zapewnimy możliwość kontroli wartości współczynnika b zakres zmian z może być dowolnie ustalany. Składowa prędkości cząstki równoległa do osi y wyrażona jest relacją [3]:

$$v_y = \frac{\sin(\alpha/2)}{\lambda} (f_s - f_1) \quad (21)$$

4. Metoda pomiaru położenia cząstki – przypadek rzeczywisty

Przeprowadzone symulacje wykazały, iż równania (18) i (19) są dobrym przybliżeniem wówczas, gdy laserowe wiązki gaussowskie tworzące objętość pomiarową nie są znacznie skupione, tj. gdy $\omega_0 > 400\mu\text{m}$. Aby rozszerzyć możliwości pomiarowe systemu anemometrycznego, który wykorzystuje wiązki mocniej skupione zaproponowano przekształcenie funkcji (18) do formy zawierającej czynniki kontrolujące odstępstwa od idealnego kształtu funkcji:

$$R_{\text{fit}}(z) = A \cos^C(Bz) \quad (22)$$

Na tej podstawie otrzymujemy funkcje odwrotną:

$$z_{\text{pomiar}}(z) = \frac{1}{B} \arccos\left(\frac{1}{A} R_{\text{fit}}(z)\right)^{\frac{1}{C}}, \quad (23)$$

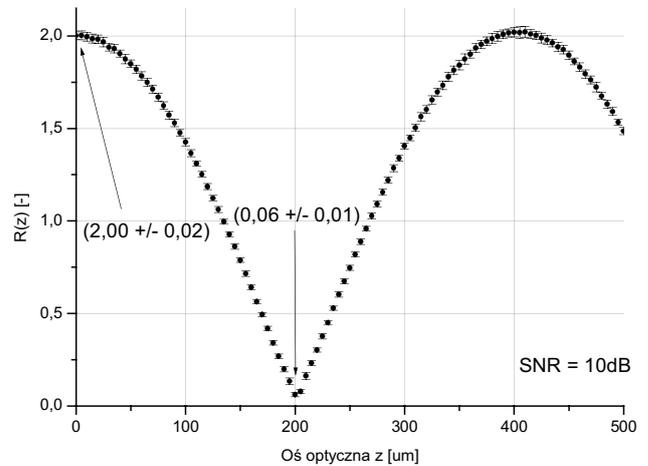
gdzie: współczynniki A , B , C zostały ustalone przy wykorzystaniu modułu dopasowującego krzywe nieliniową metodą najmniejszych kwadratów (moduł: *Nonlinear Least Squares Curve Fitter*) zawartego w programie do analizy danych Origin 6.0 firmy Microcal Software. Proces doboru współczynników został wykonany dla funkcji (22). Współczynnik A odpowiada za całkowitą amplitudę funkcji $R_{\text{fit}}(z)$. Współczynnik B zależy od kąta $\alpha/2$, pod którym przecinają się wzajemnie wiązki oświetlające, współczynnik C odpowiedzialny jest za kontrolę zniekształceń spowodowanych silnym skupieniem wiązek.

5. Rezultaty

Zaimplementowano model symulacyjny anemometru trójwiązkowego i przeprowadzono cykl symulacji numerycznych celem określenia zdolności anemometru do pomiaru położenia cząstki [1]. Parametry symulacji są następujące: prędkość nadana cząstce $v_y = 20\text{m/s}$, częstotliwość modulująca $f_s = 5\text{MHz}$, $\text{SNR} = 10 - 40\text{dB}$, średnica cząstki sferycznej $D = 0,1\mu\text{m}$, częstotliwość próbkowania $f_p = 50\text{MHz}$. Cząstka przemieszcza się trajektorią równoległą do osi y , dla $x = 0$. Wykorzystano okrągłe detektory o aperturze kołowej, kącie akceptacji $\Omega/2 = 1^\circ$, kącie rozproszenia $\theta = 30^\circ$. Kąt elewacji detektorów $\psi = \pm 12^\circ$, promień przewężenia wiązki $\omega_0 = 400\mu\text{m}$ jeśli nie zaznaczono inaczej, $\alpha/2$ zmienne wg. tabeli 1, długość fali oświetlającej $\lambda = 632,8\text{nm}$ (TEM00). Dla zdefiniowania wysokości słupków błędów Δz dokonano 150 losowych prób dla każdego rozważanego przypadku.

Rysunek 2 przedstawia przebieg funkcji $R(z)$ dla sygnału o dynamice 10dB dla kąta $\alpha/2 = 2,2791^\circ$. Widoczna jest dobra zgodność modelu (22) z modelem symulacyjnym. Rysunek 3

przedstawia wpływ promienia przewężenia na poprawność określenia pozycji cząstki wzdłuż osi optycznej systemu. Rezultaty porównywane są do przypadku oświetlenia cząstki polem interferencyjnym powstałym w wyniku superpozycji trzech fal płaskich.

Rys.2. Przebieg zmienności funkcji $R(z)$ wraz z rozrzutem jej wartości dla $\text{SNR} = 10\text{dB}$. W nawiasach znajdują się wartości średnie wraz z odchyleniami standardowymi.

Fig.2. Diagram of $R(z)$ with error bars for $\text{SNR} = 10\text{dB}$. In parentheses mean values of $R(z)$ with standard deviations.

Tabela 1 zawiera wartości współczynników A , B , C funkcji (22) dopasowane dla różnych kątów $\alpha/2$. Wartości współczynnika C dla przypadku idealnego powinny być równe jedności. Z przeprowadzonych symulacji i dopasowania wynika, iż dla promienia przewężenia $\omega_0 = 400\mu\text{m}$, wpływ gaussowskiego profilu natężenia promieniowania wiązki oświetlającej jest pomijalny. Rezultat silnego skupienia wiązki można zaobserwować na rysunku 3. Dla wiązek o promieniach $\omega_0 < 400\mu\text{m}$ do kolejnych okresów funkcji $R(z)$ dodawana jest składowa wynikająca z obecności czynnika $C \neq 1$.

Dla $\omega_0 = 100\mu\text{m}$ przy danym kącie $\alpha/2$ skupienie wiązki jest tak silne (rysunek 3), że dopasowanie krzywej zgodnej z modelem (22) jest niemożliwe. Rezultaty poprawne pojawiają się dopiero dla $\omega_0 = 200\mu\text{m}$. Stąd też uznaje się, iż parametrami ograniczającymi zastosowanie techniki są kąty $\alpha/2 < 0,5698^\circ$ i promień $\omega_0 < 200\mu\text{m}$.

Tab.1. Dopasowanie funkcji $R_{\text{fit}}(z) = A \cos^C(Bz)$ do przebiegów otrzymanych w wyniku symulacji dla $\omega_0 = 400\mu\text{m}$ dla różnych wartości kąta między wiązkami oświetlającymi $\alpha/2$.

Tab.1. Fitting of $R_{\text{fit}}(z) = A \cos^C(Bz)$ function to simulated curves for $\omega_0 = 400\mu\text{m}$ for different half-angles $\alpha/2$.

$\alpha/2$ [°]	A [-]	B [1/um]	C [-]
4,5581	2,0000	31700	0,95455
2,2791	2,0000	7739,4	1,0144
1,1395	2,0000	1895,9	1,0835
0,5698	2,0000	457,51	1,1214

Tab.2. Dopasowanie funkcji $R_{\text{fit}}(z) = A \cos^C(Bz)$ do przebiegów otrzymanych w wyniku symulacji dla $\alpha = 0,5698^\circ$ i różnych wartości promienia przewężenia wiązki ω_0 .

Tab.2. Fitting of $R_{\text{fit}}(z) = A \cos^C(Bz)$ function to simulated curves for $\alpha = 0,5698^\circ$ and different waist beam radii ω_0 .

ω_0 [um]	A [-]	B [1/um]	C [-]
100	-	-	-
200	2,0101	330,45	2,1000
400	2,0000	457,51	1,1214
800	2,4098	498,13	1,0100
1600	2,4086	499,51	1,0000
3200	2,1625	490,66	1,0000

Tab.3. Zakresy przedziałów pomiarowych dla różnych kątów $\alpha/2$. SNR = 10dB, $\omega_0 = 400\mu\text{m}$.

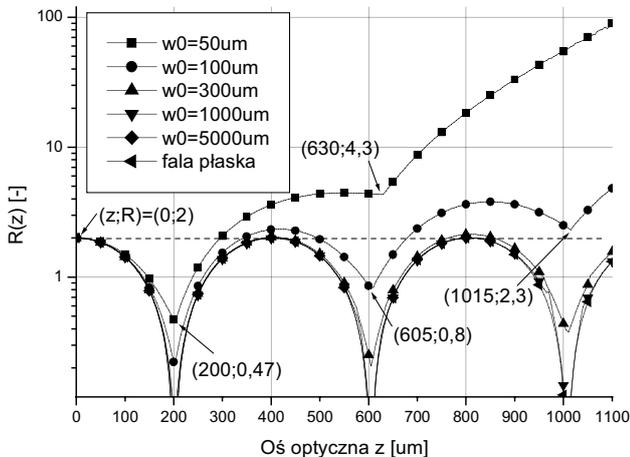
Tab.3. Measurement ranges for different half-angles $\alpha/2$. SNR = 10dB, $\omega_0 = 400\mu\text{m}$.

$\alpha/2$ [°]	zakres pomiarowy [μm]	Z-Z _{pomiar} [μm]	rozdzielczość Δz [μm]
4,5581	[22,5; 47,5]	-0,05	$\pm 1,0$
2,2791	[95; 195]	0,3	± 3
1,1395	[360; 760]	0,6	± 12
0,5698	[1400; 3000]	1,4	± 48

Ze względu na okresowość funkcji $R(z)$, określono zakres, w którym będą dokonywane pomiary odległości z . Rozdzielczość pomiaru z jest mniejsza dla $R(z) \rightarrow 1$, tj. gdy $\cos(Bz) \rightarrow 1$, $z \approx \pm 2nd_z$, gdzie:

$$d_z = \frac{\lambda}{(1 - \cos \alpha/2)} \quad (24)$$

Z drugiej strony rozdzielczość pomiaru rośnie, gdy $z \approx \pm (2n+1)d_z$. Posiłkując się powyższymi warunkami w tabeli 3 zamieszczono przykładowe zakresy pomiarowe dla różnych kątów między wiązkami. Dla zdefiniowania wysokości słupków błędów Δz dokonano 150 niezależnych losowych prób dla każdego rozważanego przypadku.

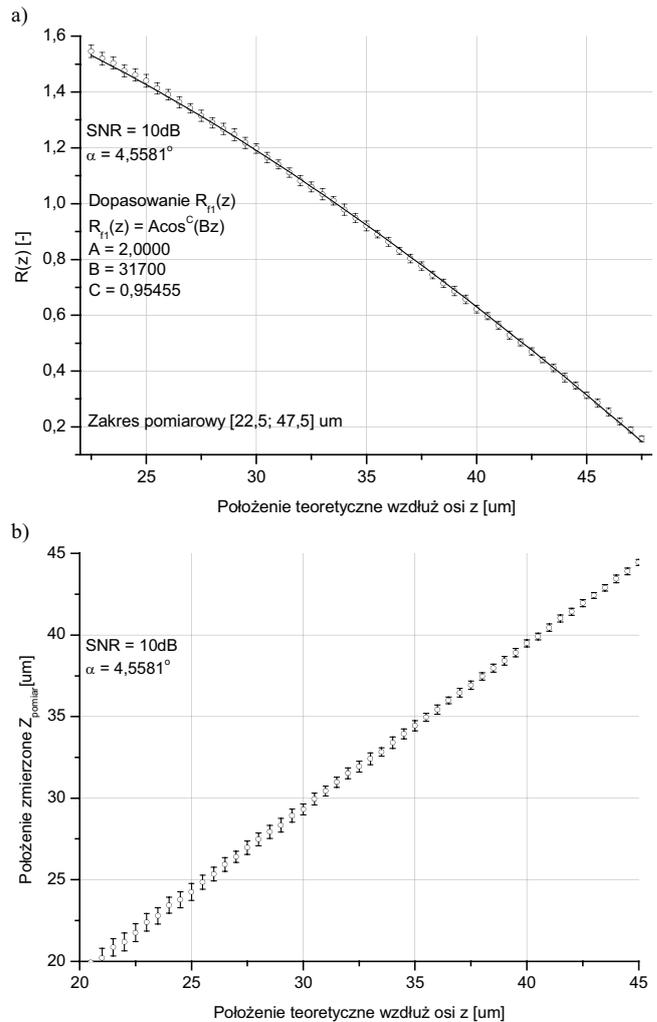
Rys.3. Wpływ promienia przewężenia wiązki oświetlającej na wartości funkcji $R(z)$ w zależności od położenia badanej cząstki., SNR = 40dB.

Fig.3. The influence of the waist beam radius on the reliability of particle position determination.

Pary liczb umieszczone nawiasach (rysunek 3) oznaczają argument i wartość funkcji $R(z)$. Dla symulacji wykonanych z wykorzystaniem fali płaskiej nie zaobserwowano odstępstw od teoretycznego przebiegu funkcji. Okres $R(z)$ jest stały równy $2d_z$, co jest zgodne z obliczeniami. Wartości funkcji mieszczą się w zakresie [0,11; 2,00], co również zgodne jest z wartościami teoretycznymi. Wpływ krzywizny frontu fali oświetlającej objawia się, gdy wiązka ulega znacznemu skupieniu. Dla $\omega_0 < 100\mu\text{m}$ wraz ze wzrostem wartości z rośnie amplituda $R(z)$. Choć funkcja pozostaje periodyczna, to jej wartości przypadające dla kolejnych oscylacji mają tendencję rosnącą. Efekt wzrostu jest wynikiem rosnącej dysproporcji w wartościach amplitudy prążków widma. Objętość pomiarowa przybiera tak niewielkie wymiary, iż dla $R(z = d_z)$ następuje jej degradacja. W obszarze $z > d_z$ interferencja istnieje, lecz wartość kontrastu (4) silnie maleje dostarczając rosnących wartości $R(z)$.

Rysunek 4 przedstawia wybrany przedział funkcji $R(z)$ oraz jej odwrotność otrzymane w wyniku dopasowania modelu (22) dla $\alpha/2 = 4,5581^\circ$.

Rezultaty osiągnięte w wyniku wielokrotnych symulacji pozwalają przypuszczać, iż przedstawione rozwiązanie okaże się przydatne w analizie morfologii przepływów cienkowarstwowych. Problematyka optymalizacji i implementacji własnych procedur interpolujących będzie przedmiotem dalszych prac badawczych.

Rys.4. a) - wykres funkcji $R_{fit}(z)$ i b) - jej odwrotności dla kąta $\alpha/2 = 4,5581^\circ$

Fig.4. Diagram of $R_{fit}(z)$ and its inverse for half-angle $\alpha/2 = 4,5581^\circ$.

Praca wykonana w ramach grantu KBN 8 T10C 029 26

6. Literatura

- [1] Mroccka J., Wojtaszek T.: Model of Light Scattering on Spheroidal Particle with the Use of Three Beam Phase Doppler System. SPIE Europe Photonics – Optical Sensing II, Strasbourg, April 2006.
- [2] Onofri F., Radev S.: 3-Coherent Beams Phase Doppler and Laser Doppler Velocimetry Measurements Techniques. Application of Laser Techniques to Fluid Mechanics, 12th Int. Symposium 2004, Lisbon.
- [3] Albrecht H.E., Borys M., Damaschke N., Tropea C.: Laser Doppler and Phase Doppler Measurement Techniques. Springer – Verlag, Berlin, 2003.
- [4] Kogelnik H., Li T.: Laser beams and resonators Appl. Opt. Vol. 5, 1966, 1550 – 1567.

Artykuł recenzowany